

LADISLAV JURKOVÍČ

VYŠETŘOVÁNÍ PŘED ROKEM 1850 VE SVĚTLE PŘÍPADU ZABITÍ MATOUŠE TLACHA Z KOBYLÍ

Abstract:

The aim of this work is to map the investigative procedure, using an example of a case in today Břeclav district. Special focus is placed on the information from the interrogation protocols and their influence on individual acts during the investigation. It also examines which authorities conducted the investigation of crime and which authorities were assisting them.

Key words:

crimes, 19th century, investigation, inquisitions.

Vyšetřovací spisy uložené v části Criminalia ve fondech vrchnostenských velkostatků jsou bezesporu zajímavým pramenem nejenom pro zkoumání způsobu všedního života obyvatelstva jednotlivých panství, ale jsou cenná také jako pramen ilustrující způsob vyšetřování a návaznost všech kroků a úkonů při něm užitých. Následující fakta jsou založena převážně na materiálu uloženém v Moravském zemském archivu ve fondu F 5 – Velkostatek Hodonín. Cílem této práce není podchycení celého vyšetřovacího procesu od oznámení spáchaného zločinu až po případný rozsudek soudu proti viníkovi. Takový výzkum by totiž nutně přesahoval rámec tohoto příspěvku a vyžadoval by hlubší studium široké škály různého archivního materiálu. Proto si autor vytkl cíl poněkud skromnější a to zmapování alespoň části průběhu vyšetřování na příkladu nejkompaktněji dochovaného vyšetřovacího spisu z oddílu Criminalia výše jmenovaného fondu. Tímto spisem je spis číslo 130 pojednávající o zabití Matouše Tlacha z Kobylí neznámým pachatelem, které se přihodilo roku 1845.¹

¹ Moravský zemský archiv (= MZA) Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130.

Události, které bezprostředně předcházely zahájení vyšetřovacího procesu, jsou vyloženy na základě výpovědí čtyř svědků přítomných v době příchodu Matouše Tlacha v domě Václava Sojky. Konkrétně se jednalo o Františka Sojku s manželkou Terezií, jeho sestru Apolonii a jejich matku Annu.² Všichni jmenovaní svědkové se při líčení průběhu Tlachovy návštěvy naprosto shodují, takže celou událost můžeme bez větších problémů zrekonstruovat následovně:

V neděli 16. listopadu roku 1845, když zrovna v Kobyli na dnešním Břeclavsku probíhala hodová zábava, se kolem sedmé hodiny večer ozvalo na dveřích domu místního pokrývače Václava Sojky zoufalé bušení. V té chvíli byly u Sojků přítomny již zmiňované čtyři osoby, na jejichž výpovědích jsou následující odstavce založeny, tedy manželka nepřítomného Václava Sojky, její syn František s manželkou Terezií a mladší dcera Apolonie.³ V době zabušení na dveře se všichni nacházeli v jizbě u stolu a František ženám „předčítal kroniku“.⁴

Otevřít šla nejmladší Apolonie, která se nejprve ptala přes dveře neznámého, kdo je zač a co chce. Na to se zpoza dveří dočkala zoufalé odpovědi, že dotyčného někdo pronásleduje a hází po něm kameny.⁵ Apolonie se tedy rozhodla otevřít a v té chvíli ještě neznámý muž hned vběhl přes síň do jizby, kde se usadil ke kamnům a držel si hlavu v dlaních. František Sojka vzal ze stolu lampu a šel si hned na přichozího posvítit. Teprve tehdy v něm poznali místního chasníka Matouše Tlacha.⁶ Viditelná na něm byla pouze zranění na levé tváři a na oku, ale tato zranění nijak nekrvácela. Přesto si Matouš Tlach stěžoval na silné bolesti hlavy, a když se jej František Sojka ptal, kde ke svým zraněním přišel, tak mu odpověděl, že byl zbit chasníky z Vrbice.⁷ Tito jej údajně trefili kamenem do hlavy, a když v důsledku té rány padl na zem, tak ho ještě bili laťkami z plotu.⁸ Jako poslední věc ohledně událostí, během nichž byl zraněn, ještě Tlach stihl uvést, že této rvačky se kromě vrbických chasníků účastnili také někteří chasníci z Kobyli.

Zatímco Matouš Tlach se Sojkovými hovořil, začaly se projevovat skryté následky jeho zranění, a to tak, že jeho vyjadřování se stávalo s postupem času těžkopádnějším a začala na něj doléhat únava. Nakonec Františka Sojku požádal, aby ho odvedl ven na vzduch, protože prý na něho šly dřimoty.

² MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 269–286.

³ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 276r.

⁴ Nic bližšího k této činnosti není ve výsledku uvedeno.

⁵ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 270r.

⁶ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 280r.

⁷ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 280v.

⁸ Ve všech výpovědích uváděno jako „kolky z plotu“.

Ven se však nakonec ani nedostal, neboť již v jizbě měl problémy s chůzí a dosti se potácel, takže jej František Sojka musel vést, a v síni se pak už Matouš Tlach skácel na zem, při čemž se i pozvracel. Od té doby již nebyl vůbec schopen hovořit, pouze nesrozumitelně chrčel.⁹

Bezprostředně po Tlachově zkolabování poslali Apolonii Sojkovou do místního šenku, ve kterém právě probíhala hodová zábava, aby odtamtud co nejrychleji přivedla Matoušova staršího bratra Jana Tlacha.¹⁰ Ten ihned po příchodu spolu s Františkem Sojkou převezl bratra do domu Jana Trávníka, kde jej uložili k ošetření. Na pomoc zavolali také sestru obou bratrů Teklu Korčákovou, rozenou Tlachovou. Sourozenci pak Matouše Tlacha ošetřovali mimo jiné i tím, že mu třeli nohy kartáčem a podávali mu studené obklady.¹¹

Na druhý den byl Matouš Tlach převezen od Trávníků ke své sestře Tekle Korčákové, kde už zůstal. Jeho bratr Jan se mezitím vydal do Velkých Pavlovic pro lékařskou pomoc, kterou byla osoba „lazebníka“ Reckenbergera.¹² Ten však nenařídil nic jiného než pokračovat ve stávající léčbě studenými obklady, na což po jeho odjezdu dohlížel místní lékař Josef Klotz. Jejich léčba však byla zcela neúčinná a nejen, že se Tlachův stav nijak nezlepšil, ale ještě v ten samý den, tedy 17. listopadu 1845, došlo k jeho úmrtí.¹³

Nejstarší písemností dochovanou ve vyšetřovacím spise u tohoto případu, a tedy zjevně i prvním úředním úkonem souvisejícím s objasněním úmrtí Matouše Tlacha, je pitevní zpráva, pod kterou jsou podepsány čtyři osoby.¹⁴ Kromě „ranhojiče“ Josefa Klotze, který Tlacha ošetřoval bezprostředně před smrtí, je zde podepsán také druhý lékař. Tím je již výše zmínovaný Reckenberger, jenž při pitvě vystupuje jako hlavní a je také autorem podrobné pitevní zprávy, zatímco Klotz sepsal pouze shrnutí vrchnostenskému správnímu úřadu.¹⁵ Kromě nich se uvádí ještě jméno pudmistra Františka Borovičky a soudního komisaře Eduarda Pachera.

Podpisy dvou lékařů na pitevní zprávě tedy zcela korespondují s ustanoveními uvedených v instrukcích, kterými se lékaři při výkonu svého povolání měli řídit. Tyto instrukce ukládaly ošetřujícímu lékaři hlásit všechna zabití a podezřelá úmrtí, k nimž došlo například v důsledku závažného

⁹ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 281r.

¹⁰ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 271r.

¹¹ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 264v.

¹² MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 265r.

¹³ MZA Brno, E 67, Sběrka matrik – Kobyly, Kniha zemřelých 2801, s. 67.

¹⁴ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 259–261.

¹⁵ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 257.

poranění, buď policii a nebo příslušné vrchnosti, jako tomu bylo zjevně i v tomto případě. K vykonání pitvy však bylo zapotřebí vystudovaného lékaře, ať už krajského, nebo tzv. fyzika.¹⁶

Tak je tedy možné na základě dochovaných písemností říct, že již den po Tlachově úmrtí, tedy 18. listopadu 1845 sepsal jeho ošetřující lékař „ranhojič“ Josef Klotz krátkou zprávu pro vrchnost, kde uváděl, že Matouš Tlach zemřel na základě obdržných zranění. Na tento jeho podnět rozhodla vrchnostenská správní kancelář ve Velkých Pavlovicích o ustanovení čtyřčlenné komise, která měla být přítomna Tlachově pitvě. Samotné ustavení komise se zřejmě obešlo bez zvláštního papírování, nebo alespoň ve spise není o jejím sestavení ani zmínky. Je zřejmé, že provedení pitvy, která byla provedena 20. listopadu 1845, se ujal velkopavlovický lékař Reckenberger a méně kvalifikovaný Klotz mu při této činnosti pouze asistoval.¹⁷ Zbýly dvě osoby, které byly pitvě přítomny, měly zjevně jenom dohlížecí funkci, neboť zcela jistě postrádaly potřebné medicínské vzdělání, aby jejich role mohla být jiná než svědecká. František Borovička tak jakožto pudmistr zastupoval obec Kobylí, z níž zemřelý pocházel a Eduard Pacher naproti tomu zastupoval zeměpanskou správu. Přestože je totiž v pitevní zprávě uváděn jako soudní komisař z jeho vystupování v jiných písemnostech, zejména ve výslechových protokolech, kde je podepsán jako písař,¹⁸ evidentně vyplývá, že byl úředníkem vrchnostenské kanceláře velkopavlovického panství.

Závěr obou lékařů byl ten, že Matouš Tlach dostal v důsledku úderu do hlavy tupým předmětem otřes mozku. Tento úder byl veden do oblasti levého spánku a kromě otřesu mozku vedl také k přetržení cévy a následnému krevnímu výronu do mozku, jenž byl rovněž určen jako příčina smrti.¹⁹

Ještě v ten samý den, kdy byla provedena pitva, bylo Tlachovo tělo pohřbeno.²⁰ Další krok ve vyšetřování této věci pak přišel od vrchnostenského správního úřadu, který sestavil vyšetřovací komisi a dne 21. listopadu začal s vyslýcháním osob, jež měly s Tlachovým úmrtím co do činění, ať už jako svědkové, či jako případní podezřelí. Složení komise, která výsledky prováděla, bylo opět čtyřčlenné a k jejímu sestavení došlo o den dříve, hned po vyhotovení pitevní zprávy. Objevuje se v nich správce Josef Estel

¹⁶ N o v o t n á , Miroslava: *Lékařství na Moravě v pobělohorském období*. (Magisterská diplomová práce). Brno 2007, s. 35.

¹⁷ Takový závěr alespoň vyplývá jak z výše uváděné instrukce pro lékaře, tak i z toho, že pitevní zpráva je sepsána Reckenbergerem.

¹⁸ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 263–394.

¹⁹ Shrnutí příčiny smrti se můžeme dočíst ve zprávě ranhojiče Klotze: MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 257.

²⁰ MZA Brno, E 67, Sběrka matrik – Kobylí, Kniha zemřelých 2801, s. 67.

jako vyslychající osoba, již zmiňovaný Eduard Pacher, tentokrát jako písař, který všechny výslechové protokoly vyhotovoval, a dva přísedící Sebastian Bauch a Gregor Müller.²¹

Výslechy jednotlivých osob probíhaly v kanceláři vrchnostenského správního úřadu ve Velkých Pavlovicích a byly vedeny v českém jazyce, pouze některá slova, u nichž by zřejmě hned nemusel být jasný význam, jsou v protokolech uvedena v závorce také německy.²² Stejně tak je německy uvedeno všechno ostatní kromě výslechové části.

Zmíněného 21. listopadu probíhaly výslechy ve vrchnostenské správní kanceláři od osmé hodiny ranní až do čtyř hodin odpoledne.²³ Byli přítomni vyslechnuti ti, kteří došli s Matoušem Tlachem v onu neděli bez pochybností do styku. Kromě čtyř členů rodiny Sojkovi, do jejichž domu se zraněný Tlach dopotácel, to byl také jeho starší bratr Jan,²⁴ pro něhož Apolonie Sojková hned po Matoušově příchodu doběhla do místního šenku a který se o bratra také následně staral. Dalšími dvěma osobami vyslechnutými toho dne byli pak dva místní postiháři Ondřej Otáhal a Antonín Greger.²⁵ Ti byli totiž toho dne v kobyleckém šenku na hodové zábavě a poskytli vrchnosti nové důležité informace ohledně případu.

Z jejich výpovědi totiž vyplynulo, že se na hodové zábavě v místním šenku strhla kolem šesté hodiny nějaká větší hádka. Podle tvrzení postiháře Ondřeje Otáhla se tam totiž dostali do konfliktu chasníci z Vrbice a z Brumovic.²⁶ Že by se do sporu zamíchali také místní chasníci, nikdo nezmínil a výslechy k tomuto případu celkově provází neochota všech zúčastněných cokoliv vypovědět – pokud už nejsou skutky jednotlivých osob přímo popírány a přiznávány částečně až při konfrontacích se svědectvími jiných osob, pak jsou tyto skutky alespoň bagatelizovány. Tak tomu bylo i v případě postihářů Otáhala a Gregera, neboť ti sice jako jedni z mála konflikt v šenku přiznali, ale jednak v něm zamlčeli roli chasníků z Kobylí a jednak jej vyličili jako téměř bezvýznamnou skoro dobráckou rozepří několika chasníků. Po Otáhalově zásahu údajně celá hádka okamžitě utichla a vrbičtí chasníci odešli z šenku pryč.²⁷ To se však zcela jistě nezakládalo na pravdě, protože z pozdějších výslechů vplynulo, že se tam strhla bitka, při níž došlo

21 MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 263–394.

22 Tak je tomu například v případě slova „kolek“.

23 Lze to vyčíst z hlaviček výslechových protokolů: MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, fol. 263–297.

24 MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 263–268.

25 MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 287–297.

26 MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 288.

27 MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 291r.

i k několika poraněním nožem a která měla svou dohru ještě venku před šenkem a následně ještě později u místní fary.

Na základě přiznání postihářů, že v šenku došlo toho dne ke rvačce, byli vyslechnuti nejprve čtyři chasníci z Kobylí.²⁸ Stalo se tak 25. listopadu 1845 a mimo dalšího Tlachova bratra byl mezi vyslýchanými také místní stárek. Od nikoho z nich se však vyšetřovatelé nedozvěděli nic o údajné výtržnosti, která se měla v šenku odehrát, ani nic jiného ohledně osoby Matouše Tlacha. Jediné, co zjistili, byla jména dalších přítomných chasníků z Kobylí i z Vrbice nebo z Brumovic. Ve dnech 27. – 29. listopadu 1845 tak probíhaly výslechy dalších chasníků z Kobylí, kteří byli 16. listopadu přítomní na hodové zábavě.²⁹

Zde byla důležitá výpověď chasníka Františka Adámka, který sice stejně jako ostatní popřel, že by sám osobně byl svědkem, či dokonce účastníkem nějaké rvačky, ovšem přiznal, že se o té rvačce tehdy doslechl.³⁰ V neděli v šenku mu prý chasník Jan Lanžhotský pověděl, že chasníci z Brumovic a z Vrbice se bijí u místní fary a Adámek se tam tedy šel rovněž podívat. Až k faře však údajně ani nedošel, neboť po cestě potkal dalšího z místních chasníků, a to Karla Suchopa, který zrovna vedl k Sojkům zbitého Matouše Tlacha. Cestou mu prý Suchop povídal, že se mu sotva podařilo dostat Tlacha pryč z bitky a měl údajně namále, aby i on sám nebyl bit. Kdo ale Tlachovi taková zranění způsobil, prý neprozradil.

Jan Lanžhotský pak potvrdil, že opravdu pověděl Adámkovi v šenku o rvačce u fary, protože odtamtud předtím slyšel křik. Neviděl sice údajně nikoho, avšak podle křiku poznal vrbické chasníky, kteří již byli odtamtud na odchodu, ale ještě pokřikovali na jeho bratra Tomáše Lanžhotského. Kvůli tmě byl z vrbických chasníků schopen identifikovat pouze Tomáše Hrdličku, jehož poznal po hlase. Dále Jan Lanžhotský vypověděl, že u fary v té době stál taky místní stárek Matouš Charba, ale i ten tam pouze stál a díval se.³¹

Jeho bratr Tomáš Lanžhotský k tomu pak dále přidal, že kromě Matouše Charby stáli z místních chasníků na kopci u fary ještě Tomáš Mikulica a Josef Blaha. Obě strany se zde navzájem obviňovali ze započetí rvačky a mimo to měl Lanžhotský hned po příchodu slovní potyčku s vrbickým chasníkem Františkem Knapkem, který se s ním chtěl bít, což Lanžhotský odmítl.³²

²⁸ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 299–313.

²⁹ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 315–381.

³⁰ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 324v–325r.

³¹ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 335v–336r.

³² MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 340v–341r.

O bližší roli brumovických chasníků v celém konfliktu do té doby v podstatě nikdo nic neřekl. První zprávu máme až od chasníka Martina Friebertha z Kobylí, který vypověděl o incidentu v obecním šenku. Tam se prý totiž strhl křik hned po té, co přišli vrbičtí chasníci, neboť se okamžitě začali hádat s chasníky z Brumovic. O co se ale konkrétně mělo jednat Frieberth neřekl, protože prý tomu nebyl osobně přítomen. Veškeré informace měl údajně ze sdělení bratrů Jiřího a Matouše Ráčkových z Brumovic, kteří při tom byli. K otázce na opilost chasníků z Vrbice i z Brumovic se Martin Frieberth vyjádřil tak, že „sice kuráž měli, voni ale dycky při rozumu byli“.³³

Okolnosti konfliktu v kobyleckém šenku pak dále rozvádí Tomáš Mikulica, který vypověděl, že když přišel do šenku, tak zrovna probíhala hádka mezi vrbickými chasníky a brumovickými. Místní stárek a někteří z místní chasy vrbické napomenuly, aby byli potichu. K napominání se přidal také sám Tomáš Mikulica, jehož na to vrbický chasník František Knapek údajně v žertu chytil za krk a řekl mu, že tak zle snad nebude. Při tom Mikulicovi zakrvácel košili, neboť byl poraněný na ruce. Potom šel domů obléct si novou košili a cestou zpět do šenku prý uslyšel od fary křik, tak se tam vydal a spatřil na kopci u fary vrbické a místní chasníky, které taky jmenuje, jak se schovávají za vrbami a vrbičtí po nich házeli kameny. Jeden z kamenů trefil i Mikulicu, načež ten prý z místa utekl a šel si domů lehnout.³⁴

Josef Blaha k tomu pak 28. listopadu ještě doplňuje, že když se pak vrbičtí chasníci dali po házení kameny na útěk, tak je místní chasníci ještě nějaký čas pronásledovali až za faru. Více informací však ani on neposkytl, neboť prý za nimi neběžel a šel raději k muzice. I on udává, že cestou potkal Karla Suchopa, který mu řekl o Tlachovi. Ten prý podle Suchopových slov dostal kamenem do hlavy, až se hned svalil na zem a vrbičtí chasníci jej ještě ležícího doběhli a bili. Potom Blaha dále dodává, že příčina rvačky u fary souvisela s předchozími výtržnostmi vrbických chasníků v obecním šenku, při kterých on ale nebyl.³⁵

Jako poslední z vyslychaných vypovídal 29. listopadu 1845 mladý hospodář Josef Staněk. Ten udal, že onoho večera seděl doma, když slyšel na ulici křik. Chtěl vyjít ven podívat se, co se tam děje, ale sotva vyšel, tak po něm jemu neznámý chasník hodil kamenem, ale netrefil jej. O chvíli později pak slyšel, jak mu někdo láme plot. Šel se tedy podívat do svého humna, kde spatřil 12–15 chasníků z Vrbice, kteří měli v rukou laťky z plotu. Když Staněk chasníky napomenul, proč mu lámou kolky z plotu, tak mu jeden z nich, jehož identifikoval jako Hrdličku, odpověděl, že mu nic nedě-

33 MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 345v–346r.

34 MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 363v– 364.

35 MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 369r.

lají, že si je nalámali z jiného plotu. Na to se hospodář raději odebral zpátky do domu. Když už byl uvnitř, slyšel pak ještě někoho z venku křičet „aby jeho nebili, že ho zabijí“.³⁶ Jako poslední zajímavou informaci Staněk uvedl, že u jeho plotu byl v té době také jeho soused Anton Košulič. Ten pak 1. prosince při výslechu řekl v podstatě to samé, co před ním Josef Staněk.³⁷

1. prosince 1845 byl vyslýchán rovněž hostinský Jan Svoboda ze šenku v Kobylí, který potvrdil, že skutečně byl toho dne na hodové zábavě křik. Celý incident však podle jeho výpovědi netrval příliš dlouho a hned po něm vrbecká chasa hospodu opustila. O co se chasy hádaly a které se toho konfliktu vlastně účastnili, údajně nevěděl, protože se o to podle svých slov nestaral.³⁸ Mimo jiné přítomné osoby v době hádky v místním šenku však jmenuje také stárka Matouše Charbu, který je tak již podle několikátého svědectví podezřelý, že nevypovídal pravdivě, když tvrdil, že u žádného z konfliktů nebyl.

Proto byl Matouš Charba spolu s několika dalšími chasníky z Kobylí 3. prosince 1845 předvolán znovu a konfrontován s výpověďmi jiných svědků, kteří byli v souvislosti s případem doposud vyslechnuti. Při tomto druhém výslechu řekl, že byl v té době s muzikanty u nich doma, když za ním přiběhl Václav Hanák se zprávou, že se v šenku perou vrbičtí chasníci s brumovickými a že dva z brumovických chasníků jsou již popíchaní nožem. Na ta slova se s ním Charba hned vydal do šenku, ale když tam přišli, tak byl už klid. Když pak mluvil s poraněnými brumovickými chasníky bratry Matoušem a Jiřím Ráčkovými, dozvěděl se od nich, že je vrbičtí chasníci napadli bez příčiny. Oběma taky tekla od rány nožem z hlavy krev. Poté, co byl Charba konfrontován se svou předešlou výpovědí, v níž nic z těchto událostí nezmiňoval, tak se kobylecký stárek přiznal, že poprvé nechtěl prozradit, že se na hodové zábavě v šenku strhla bitka.³⁹

Při druhém výslechu Karla Suchopa muselo dojít dokonce ke konfrontaci,⁴⁰ neboť ten odmítal přiznat, že onu neděli u fary byl s Matoušem Tlachem a že Tlacha držel za ruce. Po té, co trval na své předešlé výpovědi, byl k němu povolán František Adámek, který předtím dosvědčil, že Suchopa viděl u fary s Tlachem, kterak jej podpírá. I při následné konfrontaci z očí do očí zopakoval Adámek svou verzi, ovšem s tím rozdílem, že už jistě neví, jestli Suchop opravdu držel Tlacha za ruce, protože prý byla tma. Karrel Suchop se s ním na tomto tvrzení shodl s tím, že se již upamatoval, stál

³⁶ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 379v–380.

³⁷ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 383–385.

³⁸ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 387v–388.

³⁹ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 308r.

⁴⁰ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 360–361r.

u fary skutečně s Matoušem Tlachem, který byl již zbitý a potácel se. Popírá ale, že by Tlacha držel za ruku, a když potom prý Tlach spadl na zem, tak hned odešel a nechal ho tam ležet.

4. prosince 1845 pak byl vyslýchán poslední z místních chasníků Václav Hanák, od kterého se vyšetřovatelé dozvěděli, že v šenku byla té neděle hádka mezi brumovickými a vrbickými chasníky, kteří se tam i pobili a jeden z brumovických chasníků byl poraněný nožem. Hádka ale trvala jenom chvíli a utichla hned po napomenutí místního postiháře Ondřeje Otáhala. Když pak Hanák po nějaké době odcházel z šenku, zaslechl, že je na zábavě opět křik a běžel pro stárka Matouše Charbu, aby mu to oznámil. Když přiběhli s Charbou na místo, byl již klid, ale ne na dlouho. Po nějakém čase se vrbičtí a brumovičtí začali opět hádat a vyběhli ven. Vrbičtí chasníci prý utíkali domů a cestou házeli směrem k šenku kameny.⁴¹

Po skončení vyslýchání chasy a svědků z Kobylí shrnula vrchnostenská správní kancelář všechny doposud zjištěné informace do listu, který spolu s do té doby vyhotovenými výslechovými protokoly a lékařskými zprávami zaslala kriminálnímu soudu v Brně. Ten se od této chvíle ujímá vyšetřování celého případu, ovšem vzhledem k přílišné vzdálenosti Brna od Kobylí, jakožto dějiště činu, se jednotlivé kroky provádějí tak, že kriminální soud v Brně posílá vrchnostenské kanceláři v Hodoníně instrukce, jaké další kroky má tato v souvislosti s případem provést a vrchnostenská kancelář je následně provede. O svém postupu pak zpraví kriminální soud a počká na jeho vyjádření ohledně dalších úkonů.⁴² Za povšimnutí rovněž stojí, že přestože se celá věc do té doby řeší ve Velkých Pavlovicích, komunikuje brněnský kriminální úřad výhradně s vrchnostenskou kanceláři v Hodoníně. To jistě vyplývá z toho, že jak pavlovické, tak hodonínské panství náleželo pod stejnou vrchnost a Hodonín měl v oblasti správy panství přední místo.

Takovýto poněkud těžkopádný způsob vyšetřování musel nutně vést k časovým prodlevám, a to nejenom kvůli větší vzdálenosti místa činu od oficiálně vyšetřujícího orgánu, nýbrž také kvůli tomu, že vrchnostenská kancelář měla na starosti také spoustu jiných úkolů než obstarávat vyšetřování v zastoupení vzdáleného kriminálního soudu, a tím pádem zřejmě neměla na zabývání se případem k dispozici dostatečnou kapacitu osob. Tento závěr lze vyvodit i na základě dochované korespondence mezi vrchnostenskou správní kanceláři a kriminálním soudem v Brně. Již 12. prosince 1845 totiž poslal kriminální soud do Hodonína instrukci ohledně dalšího

⁴¹ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 391v–393r.

⁴² Podrobněji o této praxi informuje Š o l l e , Václav: *Trestní soudnictví předbřeznově v českých zemích*. Sborník archivních prací 12, 1962, s. 114.

vyšetřování.⁴³ Nakazoval v ní vrchnostenské kanceláři výslech dalších svědků, konkrétně chasníků z Brumovic a z Vrbice, které zde také konkrétně jmenuje podle informací z výslechových protokolů. Kromě samotného líčení událostí je v instrukci k výslechům kladen důraz také na časovou posloupnost jednotlivých skutků a na jmenování všech přítomných osob, které se celého incidentu měly účastnit. Odpovědi ani provedení požadovaných výslechů se však kriminální soud nedočkal. 20. ledna 1846 tedy zaslal do Hodonína upomínku,⁴⁴ avšak ani tentokrát se nedočkal zprávy o pokračování vyšetřování případu. Kriminální soud byl tedy nucen poslat 17. února 1846 druhou upomínku,⁴⁵ na kterou již vrchnostenská kancelář 24. února odpověděla v tom smyslu, že momentálně nemá na výslechy čas, neboť mají na úřadě shon a spoustu jiných záležitostí k vyřizování. Zároveň uvedli, že k výslechům se nedostanou dříve než za dva týdny.⁴⁶

Druhé kolo vyslýchání, které se tentokrát týkalo převážně chasníků z Vrbice, s výjimkou poraněných brumovických, proběhlo tedy až ve dnech 5. a 6. března roku 1846. Oproti výslechům z konce listopadu a začátku prosince bylo jiné jak složení komise, tak i místo, kde se výslechy odehrály. Tentokrát se totiž vyslýchalo v budově čejkovického zámku za předsednictví Antona Rottera a dále v přítomnosti dvou přísedících Jakuba Hříby a Františka Piškuly, a konečně aktuára Ignáce Zelinky.⁴⁷

Hned výslech prvního z brumovických poraněných chasníků Matouše Ráčka osvětluje příčinu šarvátky mezi nimi a vrbickými chasníky. Podle jeho udání se totiž konflikt strhl v době, kdy odešli místní muzikanti, kteří do té doby hráli před hospodou, k večeři. Zbytek přítomných se tedy nahrnul dovnitř šenku, kde již seděla vrbická chasa a měla tam svou vlastní muziku. Ihned po příchodu začali vrbičtí brumovické vyhánět a v následné rvačce utřil Ráček ránu nožem do hlavy. Následky této rány byly v době výslechu ještě patrné a písař přidává k výpovědi poznámku o shlednutí jizvy. Po utržení rány se prý šel Ráček hned ven umýt, a když se vrátil zpátky do šenku, byla již vrbická chasa pryč.⁴⁸ Jeho bratr Jiří Ráček k tomu navíc dodal pouze to, že následně po rvačce byla vrbická chasa z hospody vyhnána.⁴⁹

František Hrdlička z Vrbice pak upřesňuje, že když odešli muzikanti, co hráli do té doby venku, domů k večeři, tak se všechna chasa nahrnula dovnitř

⁴³ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 248, 254.

⁴⁴ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 253.

⁴⁵ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 252.

⁴⁶ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 251.

⁴⁷ Je to patrné z hlavičky výslechových protokolů od folia 395.

⁴⁸ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 395–398.

⁴⁹ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 400v.

do šenku a začali jim překážet, hádat se s nimi a vyhánět je ven. Protože jich prý byla přesila, nezbylo vrbickým než se poddat a utéct. Ostatní chasníci se za nimi údajně dokonce rozběhli a házeli za nimi na útěku kameny.⁵⁰ Od nikoho z ostatních se vyšetřovatelé už nic nového nedozvěděli. Na čem se ale všichni chasníci z Vrbice shodli a co příliš důvěry nebudí, je tvrzení, že po vyhnání z hospody utíkali domů každý sám, aniž by viděli někoho ze svých kamarádů a o rvačce u fary žádný z nich rovněž prý nic nevěděl.

13. března 1846 pak poslala vrchnostenská kancelář všechny výslechové protokoly kriminálnímu soudu do Brna spolu se zprávou o výsledku vyšetřování.⁵¹ Posledním krokem, který se v tomto případě odehrál, bylo navrácení veškerého spisového materiálu včetně výslechových protokolů vrchnostenské správní kanceláři v Hodoníně. Stalo se tak 9. června a v příloženém listu k tomu brněnský kriminální soud napsal, že na základě dosavadního šetření nelze s jistotou určit viníka Tlachova zabití a že s tedy výslechy navrácí vrchnostenské kanceláři, aby ta mohla na základě nich podniknout další úkony.⁵² O jaké konkrétní úkony se mělo jednat, ze zprávy nijak nevyplývá, jisté ale je, že tímto se celý případ uzavřel a pachatel byl označen jako neznámý.

INVESTIGATIONS BEFORE 1850 IN THE LIGHT OF THE CASE OF THE KILLING OF MATTHEW TLACH FROM KOBYLÍ

The work reconstructs the investigative process in the case of killing of a young man during a feast on the basis of contemporary sources. Although, due to a confusing situation while committing a crime, the offender was not found, the materials provide valuable insight on the practice of investigation at that time.

In accordance with the instructions, a physician was the first person who reported the crime. The crime was reported to suzerain administrative office, which then began the examination procedure. Firstly, this office delegated the physician to perform the autopsy and then began to interrogate witnesses. Finally, suzerain office sent all collected materials to criminal court, which decided on further action.

Criminal Court ordered the hearing of suspects and prescribed questions for the suzerain office to ask them. However, the officer was so overwhelmed with tasks that it was necessary to remind him twice before he conducted the interviews. Then the above procedure was repeated and suzerain office sent the interrogations to the criminal court. The court, after their examination, closed the case on the grounds that, on the basis of the interviews, the offender can not be identified.

⁵⁰ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 417–419.

⁵¹ MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 249.

⁵² MZA Brno, F 5, Velkostatek Hodonín – Criminalia, fasc. 130, f. 256.

